

BEDÖMNINGSGRUNDERNA FÖR INLEDANDE PROVET 2021

Bedömningsgrunder som gäller alla svar

Vid bedömningen av svaren har uppmärksamhet fästs förutom vid det normativa kunnandet även vid kvaliteten på den juridiska argumentationen, logiken i svaret samt examinandens förmåga att motivera sina egna ställningstaganden på ett normativt trovärdigt och godtagbart sätt. Det väsentliga är att examinanden i sitt svar kan bygga upp självständiga juridiska argument utifrån normativa utgångspunkter som anknyter till rättssystemet.

Vid en godkänd provprestation ska examinanden

- identifiera de centrala rättsproblemen i provfrågorna,
- lägga fram välmotiverade och konsekventa tolkningsställningstaganden till dem samt
- som helhet visa god förmåga att analysera och lösa juridiska problem.

Fråga 1

Det förutsätts att examinandena i sitt svar bygger upp självständiga juridiska argument genom att fästa uppmärksamhet vid åtminstone följande omständigheter:

En rättvis rättegång är tryggad i grundlagen och i de internationella människorättskonventionerna. En rättvis rättegång inbegriper rätt att söka ändring.

I bra svar har man för det första gjort skillnad mellan grundlagens direkta tillämplighet och en lagtolkning som är positiv till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Lagstiftning som uppenbart strider mot grundlagen ska åsidosättas från fall till fall (106 § i grundlagen). Detta innebär i teorin att lagstiftning som strider mot en rättvis rättegång inte kan tillämpas.

Det är klart att systemet med tillstånd till fortsatt handläggning inte uppenbart strider mot grundlagen. Denna tolkning har kunnat understödjas med många argument, såsom att systemet med tillstånd till fortsatt handläggning har godkänts av grundlagsutskottet (i princip står den lag/lagstiftningshelhet som grundlagsutskottet har godkänt inte uppenbart i strid med grundlagen).

Även grundlagen och de internationella människorättskonventionerna tillåter begränsningar av ändringssökande, när begränsningarna inte i alltför hög grad äventyrar rätten till en rättvis rättegång (i de goda svaren har man kunnat skilja mellan besvärstillståndsförbudet och besvärsförbudet).

Även om det inte är motiverat att anse att systemet med tillstånd till fortsatt handläggning strider mot grundlagen, torde tolkningspraxis i fråga om beviljande av tillstånd till fortsatt handläggning i sig kunna bli problematisk i ljuset av doktrin om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Med tanke på en rättvis rättegång kan det i princip vara problematiskt om hovrätterna tolkar de normativa grunderna för beviljande av tillstånd till fortsatt handläggning alltför strikt (RB 25a:11). Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna trygga tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. En lagtolkning som är positiv med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna kan anses tala för att tillstånd till fortsatt handläggning i svåra situationer beviljas snarare än avslås.

Till exempel i det aktuella fallet finns det skäl att anse att det finns skäl att betvivla att slutresultatet av tingsrättens avgörande är riktigt. Tröskeln "skäl att misstänka" kan inte vara för hög, eftersom tröskeln annars skulle kunna vara problematisk i ljuset av grundlagen och Europadomstolens avgörandepraxis i fråga om en rättvis rättegång.

Allmänt taget är påståendet att kriterierna för beviljande av tillstånd till fortsatt handläggning bör tolkas på ett sätt som är tillräckligt sensitivt med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna beaktansvärt. Att ta en lagtolkning som är positiv med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna på allvar kan anses tala för att Aura Advokats huvudman skulle beviljas tillstånd till fortsatt handläggning och att målet skulle återförvisas till hovrätten.

Fråga 2

Det förutsätts att examinandan i sitt svar bygger upp självständiga juridiska argument genom att fästa uppmärksamhet vid åtminstone följande omständigheter:

Finlands grundlag innehåller ingen bestämmelse om förbud mot missbruk av rättigheter, men förbudet mot missbruk av rättigheter åtnjuter ett alleuropeiskt institutionellt stöd (artikel 17 i EMK; artikel 54 i stadgan om de grundläggande rättigheterna).

Enligt förbudet har ingen enskild grupp eller person rätt att begå gärningar som syftar till att upphäva någon annans rättigheter och friheter.

Till exempel kan en totalitaristisk grupp inte åberopa sina egna rättigheter för att frånta andra motsvarande rättigheter.

Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har påpekat att man måste förhålla sig med reservation till tillämpningen av förbudet mot missbruk av rättigheter. Således kan en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i princip inte grunda sig på ett förbud mot missbruk av rättigheter.

Ett undantag kan vara t.ex. situationer som hänför sig till föreningsfrihet (totalitarism) och yttrandefrihet (hotfull hatretorik och hatretorik som uppmuntrar till våld), där det kan vara motiverat med argumentation om förbud mot missbruk av rättigheter.

Det är motiverat att förhålla sig restriktivt till förbudet mot missbruk av rättigheter, eftersom förbudet mot missbruk av rättigheter kan anses problematiskt med tanke på en demokratisk rättsstat som respekterar de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

En demokratisk rättsstat kan inte pruta på individens grundläggande och mänskliga rättigheter just i någon som helst situation, inte ens i sådana situationer där förnuftet, argumentet om nytta/olägenhet eller andra motsvarande argument talar för att man kunde pruta på individens rättigheter.

I de goda svaren har man funderat på huruvida man med stöd av förbudet mot missbruk av rättigheter kan neka tillgång till domstol, liksom också huruvida olägenhet som riktar sig mot motparten i rättegången kan tolkas som missbruk av rättigheterna.

I förevarande fall skulle det obestridligen vara problematiskt att avslå en ansökan om besöksförbud med åberopande av förbudet mot missbruk av rättigheter.

Med stöd av Europadomstolens avgörandepaxis kan det också tolkas att det till och med är förbjudet att vägra tillträde till en domstol genom att åberopa förbud mot missbruk av rättigheter, även om motiven för att göra en ansökan om besöksförbud är problematiska.

Fråga 3

Det förutsätts att examinandan i sitt svar bygger upp självständiga juridiska argument genom att fästa uppmärksamhet vid åtminstone följande omständigheter:

I svaret har det varit viktigt att identifiera att den juridiska problematiken gäller beskattningsförfarandet i den mån det är fråga om automatiserat beslutsfattande.

Enligt 2 § i grundlagen ska utövning av offentlig makt bygga på lag. Enligt 80 § i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag utfärdas genom lag. Enligt 81 § i grundlagen utfärdas bestämmelser om statskatt genom lag, som skall innehålla bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och skattens storlek samt om de skattskyldigas rättsskydd. Artikel 22 i Europeiska unionens allmänna dataskyddsförordning förutsätter att en individ inte utan en lämplig lagstiftningsgrund får bli föremål för automatiskt beslutsfattande som i betydande grad påverkar honom eller henne. I ljuset av detta normativa material uppkommer frågan om det finns en tillräcklig rättslig grund för det automatiserade beskattningsförfarandet.

Utöver att utövning av offentlig makt enligt 2 § i grundlagen ska grunda sig på lag, svarar en tjänsteman enligt 118 § i grundlagen för att hans eller hennes ämbetsåtgärder är lagliga. Enligt samma paragraf har var och en som har lidit rättskränkning eller skada till följd av en lagstridig åtgärd eller försummelse av en tjänsteman eller någon som sköter ett offentligt uppdrag, enligt vad som bestäms genom lag, rätt att yrka att denne döms till straff samt kräva skadestånd av det offentliga samfundet eller av tjänstemannen eller den som sköter det offentliga uppdraget. Med beaktande av nämnda normativa material uppkommer frågan huruvida det automatiserade beskattningsförfarandet förverkligar den rättsligt föreskrivna grunden för tjänsteansvar. Frågan gäller framför allt huruvida det i det skatteförfarande som beskrivs finns ett tillräckligt direkt samband med en tjänsteman för att tjänsteansvaret ska kunna realiserars.

Fråga 4

Det förutsätts att examinandan i sitt svar bygger upp självständiga juridiska argument genom att fästa uppmärksamhet vid åtminstone följande omständigheter:

I svaret har det varit viktigt att identifiera att den juridiska problematiken gäller förhållandet mellan polisens förvaltningsbeslut och de centrala skyddsintressen som skyddas genom statskicket.

Enligt 12 § i grundlagen har var och en yttrandefrihet. Till yttrandefriheten hör rätten att framföra, sprida och ta emot information, åsikter och andra meddelanden utan att någon i förväg hindrar detta. Enligt 13 § i grundlagen har var och en rätt att utan tillstånd anordna sammankomster och demonstrationer samt att delta i sådana. Enligt 16 § i grundlagen är konstens frihet tryggad. Även överstatliga bestämmelser om mänskliga rättigheter tryggar dessa rättigheter. Mot bakgrund av dessa rättigheter har FSK i princip rätt till ett konstnärligt uttryck i ett offentligt utrymme.

De grundläggande och mänskliga rättigheterna är dock inte obegränsade. Vid tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna ska de vägas mot de övriga grundläggande fri- och rättigheterna. Både den inhemska statsförfattningsstraditionen och de internationella människorättsbestämmelserna ger möjlighet att begränsa ovan nämnda individuella friheter i förhållande till kollektiva skyddsvärda rättsliga intressen, såsom behovet att trygga allmän ordning, skydda allmän moral och förebygga brott. När yttrandefriheten, mötesfriheten eller konstens frihet begränsas är det viktigt bl.a. om den verksamhet som ska begränsas anknyter till rättigheternas kärnområde; till exempel en konstinstallation som tar samhällelig ställning kan åtnjuta även ett högre skydd. Dessutom blir frågan om huruvida den begränsning som polisen genomför är proportionerlig väsentlig: har övervakningen av föreställningen och eventuellt avbrytande av den varit en åtgärd som i mindre utsträckning begränsar de grundläggande fri- och rättigheterna än ett förhandsförbud? En förhandsbegränsning av ett offentligt meddelande innebär att man ingriper i kärnan i de politiska yttranderättigheterna, eftersom det är fråga om förutseende censur. En lagtolkning som är förenlig med de grundläggande fri- och rättigheterna omfattar således också verksamheten inom förvaltningen.